

[Ministeren for Grønland]

miske problemer i kølvandet, og det er dem, Grønlands landsråd så ansvarsbevidst prøver at finde løsninger på netop ved at anmode om, at disse lovforslag får en hurtig gang her igennem folketinget. Man ser gerne, at behandlingen skulle være færdig så betids, at de kunne træde i kraft 1. januar 1979. Endnu en gang tak for den tilslutning, forslagene har fået.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til det udvalg der den 12. oktober 1978 blev nedsat til behandling af lovforslag om Grønland. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Op- hold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af:

Forslag til lov om kemiske stoffer og produkter.

(Lovforslag nr. L 79. Fremsat 17/11 78).

Lovforslaget sættes til forhandling.

*Forhandling***Taanquist (S):**

Allerede ved forhandlingen om miljøministerens redegørelse om produktvurdering i sidste samling udtrykte vores daværende ordfører i denne sag, fru Tove Lindbo Larsen, at socialdemokratiet ønsker, at der indføres en lovgivning, der effektivt sikrer menneskers sundhed og det omgivende miljø mod skader fra de mange nye stoffer og produkter, der indføres i vores hverdag.

Vi er også forberedt på, at en sådan beskyttelse af sundhed og miljø ikke kan være gratis. Vi er flere gange i de senere år blevet mindet om de farer, der kan være ved brugen af de mange nye og ukendte stoffer og

produkter, der er sendt på markedet. Det gælder de direkte farer, f. eks. akutte forgiftninger o. lign., men det gælder især den skade på længere sigt, som visse stoffer kan forvolde. Det sidste, langtidsvirkningen, har vi især fået øjnene op for, efter at vi har kunnet påvise, at visse stoffer er fosterskadende, kræftfremkaldende eller allergifremkaldende. Endelig er der en anden langtidsvirkning, nemlig den, der består i en ophobning gennem fødekæderne.

Med det foreliggende lovforslag sikrer vi, at i hvert fald de nye stoffer, der kommer til, ikke vil komme på markedet, uden at deres sundheds- og miljøskadelige virkninger er undersøgt, og med nye stoffer forstås stoffer, der tages i brug efter 1. april 1980.

Det ville selvfølgelig være ønskeligt, om loven også kom til at omfatte de stoffer, der allerede er i brug, men det er der ikke praktiske muligheder for. Der anslås at være mellem 30.000 og 60.000 stoffer i brug allerede. Ministeren vil dog efter lovforslagets § 18 få bemyndigelse til også at inddrage de såkaldte gamle stoffer under anmeldelsespligten. På den anden side er der jo ikke tale om, at disse mange stoffer er helt ukendte. En del af dem vil være helt ufarlige, mens andre vil være kendt fra giftlisterne, positivlisterne osv.

Lovforslaget er, som det foreligger her, meget omfattende, og det er vi også enige i at det skal være. Det samler automatisk alle de områder op, som ikke er dækket af den tilgrænsende lovgivning, hvorved vi sikrer os, at intet stof i fremtiden tages i brug, uden at det er anmeldt og dets virkning på sundhed og miljø er undersøgt.

Vi kan derfor tilslutte os lovforslaget.

Maisted (FP):

Når man har læst dette lovforslag, får man det indtryk, at der kun er én person, der uden risiko kan handle med og anvende kemiske produkter, og det er miljøministeren. For selvfølgelig er det da rigtigt, at man skal forebygge sundheds- og miljøskader, som kan hidrøre fra kemiske stoffer og produkter, og den opfattelse er der vel ingen der ikke har. Men dette lovforslag er jo en imødekommelse af dem, der dybest set ikke ønsker nogen kemisk industri eller industri, der arbejder med kemiske stoffer, idet lovforslaget

[Maisted]

bygger på en godkendelse af kemiske produkter før salg og brug, og det betyder altså en liste, der siger, hvilke stoffer der må anvendes. Selv kemiske produkter, der anvendes i dag, kan tages op til vurdering, og det kræver ikke megen fantasi at forudse, at praktisk taget alle kemiske produkter vil blive taget op til vurdering, sådan som vi har set udviklingen herhjemme.

En sådan procedure vil komme til at svare til den sagsbehandling, vi så i forbindelse med PVC-fabrikken i Skælskør, hvor man efter 2½ års hiven frem og tilbage fik forbudt produktionen af PVC, samtidig med at man havde den holdning, at vi gerne må forarbejde omkring 60.000 t PVC om året herhjemme, der giver nøjagtig den samme risiko under opvarmning som fremstilling af PVC-produkter; dér har man altså en mærkelig dobbeltholdning. Nu vil vel selv konservesfabrikken i Skælskør kunne blive nedlagt, hvis man vil følge den linje op, for dér bruger man jo konserveringsmidler og andre kemiske produkter.

§ 10, kapitel 2, siger, at enhver producent eller importør af et kemisk stof eller produkt skal skaffe sig de oplysninger om sammensætning, egenskaber og virkninger, som er nødvendige for at vurdere, hvilke foranstaltninger der skal træffes for at forebygge sundheds- og miljøskader.

Det bliver jo en uløselig opgave for de stakkels mennesker, for de kan altså forhandle et kemisk produkt, som er defineret ved, at det er et grundstof eller et produkt heraf, men de aner ikke, hvad en anden vil bruge det til, og hvilke komplekse forbindelser der eventuelt kan opstå af det.

Det er desuden en lovgivning, der er enormt megen elastisk i, en bemyndigelseslov, der gør det muligt for ministeren at gøre, som han har lyst til. Jeg synes, at vi i stedet for skulle prøve at tage lidt praktisk på problemerne og starte med at få en liste over de virksomheder, der handler med kemiske produkter, og de virksomheder, der anvender kemiske produkter. Det er urimeligt, at vi skal have disse stadig tilbagevendende problemer i forbindelse med miljølovene, at nogle, som regel mindre virksomheder lukkes, medens store virksomheder som f. eks. Kemisk Værk Køge og den statskontrollerede virksomhed Junckers Savværk A/S lever

på myndighedernes velvilje, fordi de ikke kan leve op til de krav, der er stillet til dem.

Vi må holde op med den form for bemyndigelseslove og give præcise spilleregler for alle danske virksomheder, og vi må derfor opstille lister over de stoffer, virksomhederne ikke må arbejde med.

Envidere har miljøministeren i sin fremsættelsestale fremhævet stoffet kviksølv og givet en beskrivelse af kviksølvs giftighed og dets anvendelse i batterier med den tilføjelse, at det var noget, man kunne have undgået, hvis der skulle ske en forhåndsgodkendelse af dette stof. Ja, det er jo under forudsætning af, at man har haft tilstrækkeligt kendskab til kviksølvs skadelige virkninger, og dér må man nok bemærke, at kviksølv bliver brugt i lægetermometre, hvad man formentlig ikke har tænkt sig at holde op med, ligesom tandlægerne bruger det i kviksølvploMBER i menneskene og har gjort det i nogle generationer. Det ville således være et uløseligt problem, og det er et typisk eksempel på, hvor vanskeligt det er at lave positivlister. Men lad os begynde med noget praktisk og se, om vi kan bygge nogle negativlister op på dette område.

Fogh Rasmussen (V):

Med dette lovforslag er der lagt op til en reform af reglerne om giftstoffer og bekæmpelsesmidler. Forslaget er en konsekvens af den stadig hastigere teknologiske udvikling. Der var engang, hvor den teknologiske udvikling gik så langsomt og den totale mængde af kemiske produkter var så beskedne, at området var overskueligt for såvel producenter som forbrugere. I dag er det anderledes. Hvert år tilføres mellem 300 og 1.000 nye stoffer, og den totale mængde kemiske stoffer udgør vel et sted mellem 60.000 og 100.000. Korrekt anvendt kan disse stoffer være nyttige hjælpemidler i produktionen, men ved sløset anvendelse kan de volde ubodelig skade på såvel mennesker som dyr og miljø. Nogle stoffer har en umiddelbar skadevirkning, andres skadevirkning viser sig først på længere sigt.

Det siger sig selv, at såvel producenter som forbrugere kan have svært ved at overskue hele dette problemkompleks, og derfor er det fornuftigt med en lovgivning, der både yder en beskyttelse af forbrugerne af stofferne og sikrer producenterne mod fejlinvesteringer.

[Fogh Rasmussen]

inger i produktioner, som senere må reguleres eller forbydes på grund af skadevirkninger.

Men det er vigtigt, at produktreguleringer sker i samarbejde med vores samhandelspartnere. Det kan ikke nytte noget, at vi i Danmark gennemfører så meget stærkere restriktioner end i andre lande, at produktioner må lukkes og folk sendes på gaden som arbejdsløse, blot for at vi kan føle bedre samvittighed, medens vore naboer undlader at tage de samme miljømæssige hensyn.

I den forbindelse vil jeg gerne stille ministeren to spørgsmål. For det første: hvor langt er EF egentlig med denne 6. ændring af 1967-direktivet, som omtales i bemærkningerne til lovforslaget?

For det andet: hvor mange andre EF-lande er i færd med at gennemføre en lovgivning efter dette direktivs principper?

Det fremgår ikke ganske klart af bemærkningerne, og jeg mener i alle tilfælde, at det har betydning for den videre behandling. For venstre er det afgørende, at den danske udvikling på dette område afstemmes med udviklingen i vore vigtigste samhandelslande.

Fremover får producenter og importører pligt til at anmelde nye stoffer til myndighederne, og det forekommer at være et fornuftigt system. For at det skal fungere hensigtsmæssigt, er der to betingelser, der skal opfyldes: for det første må myndighederne være indstillet på at koncentrere indsatsen om de få virkelig farlige stoffer, og for det andet må miljøstyrelsen i sin sagsbehandling vise stor smidighed og undgå unødige forsinkelser.

For så vidt angår bekæmpelsesmidlerne er lovforslagets bestemmelser stort set de samme som i den gældende lovgivning. På dette område er der tradition for en mere restriktiv kurs end på det øvrige giftområde.

Vi er tilfredse med, at bekæmpelsesmidler også fremover skal godkendes før brug. Landmændene indtager her en dobbeltstilling: dels er de forbrugere af kemiske stoffer og ønsker at hindre misbrug, dels er de som landbrugsproducenter interesserede i, at der ikke lægges unødige hindringer i vejen for at udnytte kemiske bekæmpelsesmidler mod plantesygdomme og skadedyr.

Hidtil har denne afvejning fungeret fint i giftnævnet, som nu foreslås nedlagt. Venstre havde helst set giftnævnet bevaret, men hvis

vi under udvalgsarbejdet bliver overbevist om det hensigtsmæssige i at nedlægge nævnet, ønsker vi, at et af de sagkyndige råd, der skal nedsættes under miljøstyrelsen, får til opgave at følge dette område.

Det kommer selvfølgelig ikke uventet, at en lov af dette omfang vil medføre øget administration. Men jeg vil nok sige, at det har overrasket os lidt, at det samlede personalebehov løber op i 73 ansatte. Venstre kan ikke uden videre give tilslutning til en personaleforøgelse af dette omfang. Det er svært ud fra bemærkningerne at se grundlaget for opgørelsen, og den må nok underkastes en nærmere vurdering.

Med disse ord vil jeg på venstres vegne love en velvillig og grundig udvalgsbehandling af dette lovforslag.

Annelise Gotfredsen (KF):

Da vi drøftede problemerne om kemiske stoffer og produkter i foråret, glædede vi fra vor side den daværende miljøminister med at være positivt indstillede over for en løsning af disse indgribende problemer.

Nu står vi altså med dette værk i hånden. Jeg vil tage udgangspunkt i lovforslagets § 2, der siger, at man ved bedømmelse af arten og omfanget af de foranstaltninger, der træffes i medfør af denne lov, skal lægge vægt på skade på miljøet og på den anden side på de tekniske og økonomiske konsekvenser, herunder de omkostninger, sådanne foranstaltninger medfører for såvel samfundet som helhed som for de berørte producenter, importører og brugere. Det er altså denne afvejning, vi må have for øje, hver gang vi ser på en af bestemmelserne i loven.

Men når vi nu går ud fra, at regulering på disse områder er nødvendig, må en begrænsning af ulemperne ved regulering indtage en fremtrædende plads.

Det koster mange millioner kroner at vedtage denne lovgivning, men tid er også penge både i konkurrenceøjemed og for rentabiliteten. Anmeldelses- og godkendelsesproces må ikke kunne trække unødigt ud, og jeg vil også pege på den uheldige trækken i langdrag, som vi erfarede fandt sted i sagen om PVC-fabrikken.

Jeg er bange for, at der måske ikke er taget tilstrækkeligt hensyn til vore eksporterehvervs vilkår med denne lovgivning, eller

[Annelise Gotfredsen]

måske er reglerne ikke klare nok, og jeg vil, som en tidligere ordfører, give ydtryk for vigtigheden af, at vor lovgivning er i overensstemmelse med udlandets.

Jeg vil spørge ministeren: vil der ikke blive tale om en ubehagelig penge- og tidrøvende administration, såfremt et produkt skal anmeldes og godkendes både her og i udlandet og ved eksport, også når det har været produceret her i landet, inden den 1. april 1980? Og vil det ikke være urimeligt penge- og tidsspilde at opretholde lovens krav om anmeldelse og godkendelse af produkter og stoffer, der er prøvet og godkendt i udlandet under seriøse omstændigheder?

Jeg skal heller ikke nægte, at de mange bemyndigelser, som denne lovgivning vrimler med, ikke ligefrem er det konservative folkepartis livret. Jeg skal ikke gå i detaljer. Nu er denne lovgivning mere egnet til en indgående behandling i udvalget, og dér må det kunne klarlægges, om nogle af disse mange bemyndigelser lige så vel kan udmøntes i en konkret lovregel, ligesom det vil være hensigtsmæssigt, på linje med andre miljølove, at lade beslutninger i henhold til bemyndigelserne forelægges udvalget.

Lovforslaget har i sine bemærkninger påpeget de særlige vanskeligheder, der kan opstå ved afgrænsning over for arbejdsmiljøloven, og til hvis løsning der agtes nedsat et udvalg med repræsentanter for arbejdsministeriet og miljøministeriet. Det er givet, at disse regler kan gribe ind på hinandens områder, og det må være en absolut nødvendighed at hindre dobbeltdækning, men risikoen for, at administrationen skal svulme op, er overhængende. Lovforslaget er i sig selv meget mandskabskrævende, og sporene skræmmer. Ved miljølovens indførelse beskæftigedes ca. 60 mand. Der er i dag over 200. Man kan have sine bekymringer om, hvad denne lovgivning efterhånden vil svulme op til.

Må jeg sige om ankenævnets sammensætning, at det er beklageligt, at ingen af handelsfolk har fundet vej hertil.

Jeg vil endelig understrege, at det er i god overensstemmelse med den konservative tradition at hæge om vor natur og vore omgivelser. Vi har da også deltaget i vedtagelsen af de tidligere miljølove og har haft god og positiv indflydelse på disse. Der er mange spørgsmål og løse ender i dette lovforslag.

Jeg vil håbe, at vi under udvalgsarbejdet vil få skabt klarhed over disse og få foretaget nødvendige ændringer, så vi også kan stemme for denne lovgivning.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Centrum-demokraterne er ligesom de øvrige ordførere enige i intentionerne bag lovforslaget om kemiske stoffer og produkter, og vi har ingen indvendinger mod de bestræbelser, der gøres for at beskytte mennesker og det omgivende miljø mod de kemiske stoffer og produkter, som er en nødvendighed i det moderne industrisamfund. Det er om at finde en balance mellem den nødvendige udvikling af industrien og beskyttelsen af miljøet.

Med ikrafttræden af denne lov bortfalder den hidtidige giftlov og bekæmpelsesmiddel-loven, hvorved vi mener der sker en forenkling og en klargøring, som vi ganske kan tilslutte os.

Vi har dog til lovforslaget nogle kommentarer og én generel indvending. Den generelle indvending går på de mange bemyndigelser, som også tidligere nævnt heroppefra, til ministeren, der er i lovforslagets paragraffer. Vi ser gerne, at der gennem udvalgsarbejdet bliver indført ændringer her, således at nogle af disse bemyndigelser falder bort og sagerne i stedet forelægges for udvalget. Det drejer sig her især om kapitel 4, § 20, og ligeledes kapitel 5, § 29.

I § 12, stk. 3, 2. kapitel, foreslås, at stoffer tidligst må sælges eller importeres 1 måned efter, at anmeldelsen er modtaget. Vi ser da meget gerne, i modsætning til de konservative, at denne periode forlænges til 3 måneder, som det er gældende i Frankrig med samme sager. Dette for at give tid til undersøgelser og sagsbehandling. Det understreges i øvrigt yderligere af bestemmelserne i § 41, kapitel 8.

Angående kapitel 8, § 39, vil jeg gerne spørge ministeren, hvorfor en importør, forhandler eller producent af kemiske produkter eller stoffer skal oplyse om økonomi og regnskabsmæssige forhold, og hvilken betydning det har for administrationen af loven i øvrigt, samt hvorfor unkladelse heraf medfører straf.

Ifølge kapitel 10, § 49, skal man kunne lade foretage undersøgelser uden retskendelse, og det kan vi ikke medvirke til. Det er det

[Yvonne Herlov Andersen]

samme, der gjorde sig gældende ved gennemførelse af samme bestemmelse i radiospredningsloven. Skal man skaffe sig adgang til brug for beslutning ifølge loven, må det ske efter loven med en retskendelse i hånden.

I bemærkningerne på side 15 vedrørende vejtransport af farligt gods henviser man til ADR-konventionen, som dog ikke er gennemført i fuldt omfang i Danmark. Hvis det er muligt, vil jeg gerne bede ministeren om at oplyse, hvornår dette kan ske.

Med disse bemærkninger kan centrumdemokraterne tilsige et velvilligt udvalgsarbejde.

Ole Olsen (SF):

Det af ministeren fremsatte forslag indeholder både gode og dårlige enkeltheder. Det, der nok mest karakteriserer forslaget, er, hvad det ikke indeholder.

Ifølge forslaget fratages ministeren den endelige afgørelse i miljøsager. Disse sager skal nu i sidste instans afgøres af miljøankenævnet. Når man i dette navn har industriefolk siddende, kan man vist dårligt forestille sig andet, end at de afgørelser, der bliver truffet, er blidere for industrien, end det er tilfældet for øjeblikket.

Lovforslaget indeholder helt utvivlsomme fremskridt. Disse fremskridt er desværre betydelig mindre vidtgående, end det af miljømæssige grunde synes nødvendigt. Det må erkendes, at reglerne for nye produkter er et fremskridt. Det må imidlertid beklages, at miljøstyrelsen kun har en frist på 30 dage, inden det nye produkt kan markedsføres. I USA er den tilsvarende frist på 90 dage. Det er svært at finde nogen anden begrundelse end vort medlemskab af EF, der tvinger os til en harmonisering.

Den positivliste, der vil fremkomme, vil på grund af den meget korte tidsfrist, der er givet miljøstyrelsen, kun være af begrænset værdi. Det virker lidt kunstigt at overlade det til industrien selv at foretage de nødvendige forsøg for derefter kun at give miljøstyrelsen 30 dage til eventuelt at skride ind og sluttelig overlade tvivlsspørgsmålet til miljøankenævnet med dets industrirepræsentation. Det kan næppe kaldes overdrevet, hvis man siger, at kortene her er blandet for godt til industriens fordel.

Herudover skal så anføres, at lovgivningen har en for lemfældig holdning over for stoffer, der allerede anvendes i dag. I USA anses det for acceptabelt, at virksomhederne anvender stoffer, der allerede er i brug. Konsekvensen af at undlade anmeldelser er, at stoffet bliver betragtet som nyt med de større krav, der gælder for nye stoffer. Det forekommer forbløffende, at miljøministeren ikke mener at kunne anvende dette princip i den danske lovgivning.

De fordele, den danske industri får, er ikke udtømt med de her nævnte forhold. Her skal nævnes ankenævnets afgørelse i PVC-sagen i Skælskør, hvor ankenævnet udtalte, at det ikke kunne anerkende princippet om, at tvivl skulle komme miljøet til gavn. Dette moralsk ansvarlige princip var ellers anvendt af miljøstyrelsen. Vi må gå ud fra, at denne afgørelse vil danne præcedens for afgørelser, der træffes efter den lovgivning, vi nu behandler. Man må stille sig stærkt tvivlende over for, om loven vil virke væsentligt til gavn for miljøet. Er de gavnlige virkninger med hensyn til produkter ringe, vil virkningen blive endnu mindre for utilsigtede spildprodukter, der kan fremkomme, såfremt en produktionsproces forløber anderledes end tilsigtet. Nogen form for garanti over for giftulykker af Sevesotypen kan loven næppe give.

Lad mig nu spørge, om den ringe kvalitet, lovforslaget har, skyldes en for ringe kvalitet hos de embedsmænd, der har udført lovarbejdet. Det mener vi ikke. Det, der er sket, er, at vi skal indpasse den danske lovgivning til et EF-direktiv. Dette bevirker ikke blot, at godkendelsen af et produkt kan træffes i andre EF-lande med bindende virkning for Danmark, men også at lovforslaget er blevet tandløst.

Skulle nogen ved en endelig afvejning synes, at forslaget repræsenterer et fremskridt i forhold til den nugældende lovgivning, bør man erindre, at der nu bliver lukket af for yderligere fremskridt i et hastigere tempo end det, det langsomste EF-land kan følge med i. Man kan her erindre de italienske myndigheders langsommelighed, da Sevesokatastrofen indtraf. Få her i salen, eller måske snarere i befolkningen, tør vel benægte, at det kan være nødvendigt at tage yderligere sikkerhedsforanstaltninger i brug for at beskytte mennesker og miljø for de farer, der

[Ole Olsen]

er forbundet med at have en kemisk industri i landet.

Det er nødvendigt at spørge ministeren, om han har overvejet, om der med dette lovforslag finder en suverænitetstafgivelse sted, ud over hvad der fremgår af tiltrædelsestraktaten mellem Danmark og EF.

SF vil under udvalgsarbejdet forsøge at forbedre et ringe lovforslag.

Karl Møller (DKP):

Det er indlysende, at den eksplosionsagtige udvikling, der er sket i fremstilling af kemiske stoffer og produkter, gør en revision af den nuværende lovgivning nødvendig.

Det er lige så indlysende, at der må sikres effektiv samfundskontrol med området, og det har da også gennem en årrække været stillet som krav fra forskellige miljø- og forbrugerorganisationer og først og fremmest fra fagbevægelsen, som til daglig har problemerne på nærmeste hold. Fagbevægelsens krav har væsentligst været koncentreret om at få skabt en ordning, som dels sikrer forhåndsgodkendelse af de kemiske produkter, dels påbyder en fuldstændig varedeklaration af alle stoffer og produkter.

Det lovforslag, vi nu behandler, imødekommer ikke disse selvklare krav, og derfor tror jeg ikke, at denne nye giftlov kan blive det instrument, som i fremtiden kan garantere sikkerhed og kontrol for miljø og mennesker. Jeg skal kort nævne en række kritiske bemærkninger, som kommunisterne har over for forslaget.

Det, der først falder i øjnene, er, at det er et EF-harmoniseringsforslag, som oven i købet skal gennemføres, endnu inden direktivet om det samme område er vedtaget i EF. Administrationen af loven skal fungere, så EF-beslutninger også kan iværksættes hos os. Anmeldeordningen for nye stoffer skal foregå i EF-regie, og eksempelvis minimumskravene for oplysning om nye stoffer skal fastlægges på ensartet EF-niveau.

Fagbevægelsens hovedkrav om forhåndsgodkendelse, altså om, at stofferne skal undersøges og eventuelt reguleres, inden de volder skade, er på ingen måde tilgodeset. Tværtimod vil man fortsat følge princippet om først at gribe ind, når skaderne er sket og konstateret. Det indebærer, for at sige det lidt stærkt, at arbejdere og forbrugere stadig

væk vil være en slags forsøgsdyr for industriens eksperimenter med produkter, som teknisk set kan være fremragende, men som også kan medføre ukendte og farlige konsekvenser for miljø og sundhed.

Der er en anmeldeordning for nye stoffer uden særlige krav fra myndighedernes side om vurdering af det enkelte stof og eventuelle begrænsninger i stoffets anvendelse, men hvad de mange tusinde gamle stoffer, der nu anvendes i det praktiske liv, angår, er der ikke lagt op til en strammere praksis med hensyn til f.eks. deklarations- og mærkningsbestemmelserne. Det mener jeg er en stor svaghed, for netop de stoffer er dem, som både nu og i fremtiden vil give os de største problemer. Men det er åbenbart for kostbart for erhvervslivet, og så må sundhed, miljø og andre konsekvenser altså komme i anden række.

Lovforslaget ser også bort fra fagbevægelsens andet hovedkrav: en fuldstændig varedeklaration. Man har underkastet sig det dårlige argument om erhvervslivets fabriks-hemmeligheder. Det er et dårligt argument, fordi de kemiske analysemetoder i dag er så veludviklede, at enhver konkurrent kan analysere produktet og finde frem til dets kemiske sammensætning, men det reelle bag argumentet er nok også mere ønsket om at hemmeligholde et produkts rette indhold for dem, som skal anvende produktet.

Der vil fortsat være en adskillelse mellem arbejdsmiljølovgivningen og miljølovgivningen for det øvrige samfund, men det burde dog være klart for enhver, at et kemisk stof som f.eks. epoxy virker ens, om det købes hos en farvehandler og bruges privat, eller det anvendes på en byggeplads. I dag er der regler for brug af epoxy på byggepladsen, men ingen, ikke engang om mærkning, hvis man køber en tube epoxylim hos farvehandleren.

Hvad selve økonomien i forslaget angår, forekommer det helt hen i vejret, at forholdsvis få sagsbehandlere og 20 mill. kr. ekstra skulle være tilstrækkeligt til at løse de kolossale problemer, som kemiske stoffer i dag forårsager. Det vil vel knap nok kunne klare en effektiv overholdelse af den nuværende lovgivning. Det omtales, at industrien vil blive pålagt merudgifter på andre 20 mill. kr., men det er nok i virkeligheden kun en dråbe i havet, hvis disse dyre problemer skal løses

[Karl Møller]

effektivt. Det er en nødvendighed, og det må i denne forbindelse slås fast, at det er den industri, der producerer og anvender stofferne, som må betale omkostningerne. Det må da også være indlysende, at jo tidligere der gribes ind over for et farligt stof, jo billigere bliver det ikke bare for producenten, men også for samfundet. Vår eksempelvis epoxy allerede blevet stoppet på laboratoriestadiet, havde det ikke medført de enorme økonomiske problemer, det jo gør i dag, hvis stoffet helt eller delvis bliver forbudt; dermed vil enorme produktionsinvesteringer jo mere eller mindre være spildt.

Til sidst et par ord om styringen af loven, som andre også har været inde på. Jeg mener, det er et ganske bemærkelsesværdigt punkt, fordi man her foreslår det kunstgreb både at forringe den eksisterende lovgivning og at afskære fagbevægelsen fra indflydelse. Det er miljøankenævnet, der bliver højeste myndighed, og både dets sammensætning og dets praksis til dato viser, at det først og fremmest tjener erhvervslivets interesser. Denne ansvarsplacering er en forringelse i forhold til nu, hvor det er ministeren, der må stå til ansvar over for folketinget og befolkningen.

Det er altså et lovforslag, som vi ikke kan gå ind for, og vi vil gennem ændringsforslag under udvalgsarbejdet søge at bringe det mere i overensstemmelse med de krav og den standard, som man må forlange af så vigtig en lov.

Bolvig (RV):

Selv om vores ordfører er fraværende, kan jeg let på det radikale venstres vegne sige, at vi gerne medvirker til gennemførelse af det foreliggende lovforslag om kemiske stoffer og produkter. Vi betragter det som et stort fremskridt.

Sammen med den i foråret gennemførte bedriftssundhedstjeneste er vi nået et stort skridt i retning af at kunne forebygge sundheds- og miljøskader. Befolkningen nærer med rette frygt for, at vi i vort jag efter en større og større økonomisk levestandard tager hensyn til f. eks. de mere og mere anvendte kemiske produkters indflydelse på den menneskelige velfærd.

I sin skriftlige fremsættelse omtaler ministeren uheldet med desinfektionsstoffet i Helsingør og kviksølvophobningen i fødekæderne, som kan have meget alvorlige og langtidsvirkende sundhedsmæssige virkninger. Det er langt bedre at forsikre sig mod skadevirkningerne ved en grundig produktkontrol end ved at gribe ind, efter at skadevirkningerne er påvist.

Den ufattelige giftkatastrofe i Seveso i Norditalien er en manende appel til alle lovgivere om at gennemføre meget omfattende kontrolforanstaltninger over for den kemiske industri. Vi finder, at loven vil kunne give borgerne en vis garanti for, at de kemiske stoffer og produkter kommer under kontrol.

Vi finder det naturligt, at nye stoffer skal undersøges, inden de bliver markedsført, at der udarbejdes regler for emballering, mærkning og opbevaring, at anvendelsesbegrænsninger kan komme på tale, at brugerne beskyttes mod vildledning, og at vi indretter loven, så den kan tilpasses de internationale aftaler, som forhåbentlig i øget omfang vil blive indgået.

Folketinget giver, som mange har været inde på, mange bemyndigelser til de forskellige ministre og flest til miljøministeren, der vel med dette lovforslag sætter en ny rekord. Det er nødvendigt, at folketinget en dag beslutter sig til en debat om de mange bemyndigelser, vi giver de forskellige ministre. Det er naturligvis uundgåeligt i et moderne, uoverskueligt samfund, men folketinget afgiver ved disse bemyndigelser megen magt og mister indflydelse og overblik. Måske burde man oprette nogle udvalg, dækkende de forskellige ministerier, hvis opgave det skulle være f. eks. én gang om året at informere folketingsudvalgene om, hvordan de mange bemyndigelser administreres.

Ved behandlingen af klagesager medvirker sagkyndige medlemmer, der beskikkes af ministeren. Disse medlemmer indstilles af Industrirådet, Landbrugsrådet, landboforeningerne, husmandsforeningerne og erhvervsgartnerforeningen. Jeg vil gerne spørge ministeren: er det ikke en forglemmelse, at forbrugeren ikke er repræsenteret?

Men i det store og hele: det radikale venstre kan medvirke til en lov, som vi betragter som et stort fremskridt.

Arne Bjerregaard (KrF):

[Arne Bjerregaard]

Da jeg har noteret mig, at vistnok ministeren har ønsket, at vi i fællesskab på et heldagsmøde skal søge at gennemarbejde lovforslaget og alle de detailproblemer, der er i lovforslaget, finder jeg ingen grund til her at fordybe mig i forskellige detailspørgsmål. Derfor skal jeg indskrænke mig til at fremføre, at vi er helt enige i forslagens intentioner, og at vi selvfølgelig i overensstemmelse hermed vil søge under det udvalgsarbejde, som jeg regner med bliver særdeles omfattende, at fastholde intentionerne og også fastholde ministeren på intentionerne, samtidig med at vi selvfølgelig vil forbeholde os ret til at kigge lidt nøjere på, hvad de implicerede parter vil sige, og hvorledes administrationen af loven skal fungere. Men vi er særdeles positive over for en lovgivning af denne art, og vores arbejde i udvalget skal blive herefter.

Schak Nielsen (DR):

Det er i sit princip en meget vigtig lovgivning, vi behandler her, og det lovforslag, man har fremsat, indeholder, synes jeg, en hel del gode ting. Det slår flere andre love sammen, og det må vist stort set være en forenkling. Det strammer kravene, og det erkender vigtigheden af dette problem. Men der er en række detaljer, som vi vel nok må se på i udvalget, og jeg skal da bare komme med nogle enkelte bemærkninger for at angive den linje, vi agter at følge i dette.

I § 6 står der noget om dispensation. Jeg synes aldrig, det er så godt med for mange og for vage formuleringer i lovgivningen og heller ikke med for mange dispensationsmuligheder. Det skyldes ikke mistro til ministeren, men det må heller ikke være rart for ministeren med for mange dispensationsmuligheder og alt for vage formuleringer.

Der står i § 12, stk. 3, at der er en måneds anmeldelsestid. Spørgsmålet er, om det er nok med den måned. Det er blevet mig fortalt, at man i USA har 3 måneder. Man behøver jo ikke at forhaste sig her.

Det står også i § 17, at inden for De europæiske Fællesskaber kan de ting, der er anmeldt i det ene land, også bruges i det andet land, og det mener jeg ikke kan være rimeligt. Der kan være forskel på vilkårene i Danmark og i Italien, og jeg vil foretrække at gå ind for nationale godkendelser.

I §§ 21, 22, 23 og for så vidt også 30 bør ordet »kan« erstattes med ordet »skal«, og det skyldes stadig ikke mistillid til ministeren, men det er en præcisering af reglerne, som jeg synes ville være rimelig.

I § 36 må princippet være, at hvor der foretages en godkendelse, må den, der vil have godkendelsen, også betale for den. Det må ikke være staten, der skal betale disse ting.

Der må heller ikke i sådan en lovgivning være noget hemmelighedskræmmeri, f.eks. fabrikationshemmeligheder. Det kan f.eks. hindre den lægelige behandling med modstoffer i ulykkestilfælde, og det bør ikke kunne finde sted.

I § 55 om miljøankenævnet står der, at der ved behandling af klagesager skal medvirke nogle sagkyndige fra de direkte forbrugere, og der er nævnt landmænd, gartnere og industrien. Industrien er jo også producent i dette tilfælde. Jeg synes egentlig også, at der burde være en repræsentation for de indirekte forbrugere, f.eks. Forbrugerrådet, og der burde også være repræsentanter for de arbejdere, der direkte arbejder med stoffet.

Der står også noget om tavshedspligt efter straffelovens §§ 152 og 264 b, men princippet i dette må være den størst mulige offentlighed.

Det er nok vigtigt, som det er sagt her, at loven er i overensstemmelse med det store udland, men det er lige så vigtigt og nok også vigtigere, at den er i overensstemmelse med de menneskelige krav til et ordentligt liv. Sidst, men ikke mindst bør enhver deklaration og enhver instruktion være på dansk.

Selv om lovforslag nr. L 79 er et digert værk med paragraffer og bemærkninger, må der et opklaringsarbejde til i et udvalg, og vi vil forbeholde os at stille ændringsforslag, men vi ser på lovforslaget med positiv interesse.

Waldorff (VS):

Der er en katastrofal afstand mellem det reklamebulder, som dette lovforslag er lanceret med, de forventninger, som er skabt som følge af det, og så de realiteter, som faktisk ligger i lovforslaget.

Man kan læse lidt om holdningen bag det lovforslag, der er fremsat, i bemærkningerne på side 35, hvor der står:

[Waldorff]

»Således vil virksomhederne nok reagere med selv at undlade at udvikle stoffer og produkter med egenskaber, som myndighederne er nødt til at gribe ind over for. Man kan med andre ord sige, at den teknologiske udvikling vil blive styret i mere miljøvenlig retning.«

Det er en temmelig bemærkelsesværdig holdning til industrien i betragtning af, at når man overhovedet skal lave en lov, er det på grund af den enorme belastning af miljøet, som er et resultat af industriens jagt efter profitter uanset omkostningerne. Det er en holdning, der i øvrigt bekræftes af, at Industrirådet har givet lovforslaget sit blå stempe.

En del af forklaringen på den følgagtighed over for industrien, som vi ser i dette lovforslag, er nok EF. På den ene side er EF meget udfarende med hensyn til at lave direktiver, som skal fjerne handelsskranker også omkring miljølovgivningen, men på den anden side fører EF det, man kan kalde en diskret handelskrig mod USA, idet man søger at underbyde amerikansk lovgivning. Det ser vi bl.a. i den anmeldelsespligt, som er central i regeringens forslag. Anmeldelsesfristen er 1 måned, og det er klart ringere end den amerikanske anmeldelsesfrist på 3 måneder. Det register over farlige stoffer og produkter, som man vil opbygge, er også klart ringere end det amerikanske, som omfatter alle eksisterende stoffer.

Der er ingen begrundelse for, at man undtager eksisterende stoffer, eftersom anmeldelsen af eksisterende stoffer ikke vil indeholde en godkendelse af disse stoffer. Der er ikke anden begrundelse, end at man ikke ønsker at påføre industrien udgifter til undersøgelsesvirksomhed. Så vil man hellere fortsætte med at udsætte befolkningen for en risiko.

I betragtning af den korte anmeldelsesfrist i sammenhæng med, at man vil betrage anmeldelser i ét EF-land som en anmeldelse også herhjemme, og med den beskedne udvidelse af ressourcerne for den kontrollerende miljømyndighed, kan vi roligt sige, at det vil være katastrofalt, at det skal være producenter og importører selv, som skal foretage undersøgelserne af stofferne. Vi har faktisk rigeligt med erfaringer for, at sådanne undersøgelser, som er lavet eller bestilt af industrien, er temmelig værdiløse. De metoder, man bruger fra industriens side til at sætte miljø-

myndighederne ud af spillet, er bl.a. bestilte undersøgelsesresultater, som frikender stofferne, det er undertrykkelse af undersøgelser, som går imod virksomhedernes interesser, det er fortielser eller hildede fortolkninger af data, det er destruktion af bevismateriale, og det er manipulation såvel med undersøgelsesdata som med selve undersøgelsesgrundlaget. Det har der faktisk også været ført en stribe retssager om i USA, og det er kun toppen af isbjerget, der på den måde er blevet offentligt kendt.

I lyset af det kan man sige, at det faktisk er en fordel, lovforslaget lægger op til, at der ikke med anmeldelsen af et stof også sker en godkendelse. Det holder i hvert fald muligheden åben for, at der senere kan skrives ind. Men det ville ærlig talt være mere betryggende, hvis man fik etableret et godkendelsessystem, hvorefter stoffer og produkter først kunne blive markedsført, når det positivt var bevist, at de ikke var farlige.

De indvendinger, som vi hører mod en godkendelsesordning, nemlig at man ikke har forskningskapacitet, giver vi ærlig talt ikke ret meget for i VS. Vi ser ikke nogen fornuft i, at man skal udvide et marked, som i forvejen opererer med 20.000-30.000 forskellige kemiske stoffer, med yderligere 300 stoffer hvert år. Heller ikke på det punkt kan vi dele miljøministerens kærlighed til den teknologiske udvikling og til industrien.

Til sidst bare et konkret eksempel, som viser elendighederne i forslaget. I bemærkningerne til § 9 kan vi læse, hvem der anses for at være såkaldt berørte parter. Det er f. eks. Naturfredningsforeningen, det er Forbrugerrådet, og det er NOAH. Men når vi så kommer til klagemulighederne, er disse parter pludselig ikke berørte parter længere. Man siger faktisk ligeud, at man ikke kan afgøre, hvem der er klageberettiget bortset selvfølgelig fra industrien og landbruget, når og hvis der skulle komme afgørelser, som går dem imod.

Det er også grelt, at ofrene, forbrugerne, arbejdere og miljøorganisationer, ikke skal være repræsenteret i miljøankenævnet. Det skal derimod Industrirådet, landbrugsorganisationerne og så staten, den stat, der i øvrigt har som udgangspunkt, at man skal bøje sig for industriens ønsker.

Tak for det, siger vi. Miljøorganisationerne kan være meget gode, når der skal kastes

[Waldorff]

et demokratisk skær over det hele, sådan som tilfældet er med de høringer, der skal ske ifølge § 9, men lad os for enhver pris være fri for, at disse brugerorganisationer skal være med til at bestemme noget. Det er jo også den holdning, som miljøministeren for nylig indtog, da jeg spurgte, om han ville lade miljøankenævnets afgørelse om PVC-fabrikken få konsekvenser for sammensætningen af miljøankenævnet og i øvrigt for miljøankenævnets virksomhed.

Miljøministeren (Ivar Nørgaard):

Jeg vil gerne indledningsvis takke ordførerne for deres bemærkninger.

Det er blevet fremhævet, at der her er tale om en afvejning af på den ene side ulemperne ved en regulering for industri og erhverv, og på den anden side behovet for at beskytte miljøet. Det er jo også her i salen sådan, at der foretages en vurdering af denne afvejning på en sådan måde, at den ene side af salen finder, at der skulle lægges noget mere vægt på hensynet til erhvervene, og den anden, at der er lagt for megen vægt på hensynet til erhvervene og for lidt på hensynet til miljøet.

Jeg mener, at lovforslaget er ganske velafbalanceret, idet man her har forsøgt at tage størst muligt hensyn til erhvervene, samtidig med at man varetager miljøopgaven, at man afvejer, hvad der er økonomisk overkommeligt. Her har vi yderpunkterne blandt ordførerne i hr. Maisted, som mener, at lovforslaget går så vidt, at det er en imødekommelse af dem, der ønsker, at der slet ikke skal eksistere en kemisk industri, og i de sidste talere, som understregede deres foragt for lovforslaget, idet de fandt, at det stort set var et redskab for industrien, og at man understøttede dens ødelæggelse af miljøet.

Jeg mener, at man under udvalgsarbejdet, sådan som flere ordførere var inde på, nok vil kunne nå frem til en lidt mere konkret forståelse af forslaget og måske også nå frem til en fælles opfattelse af balancepunktet. Jeg har håb om, at lovforslaget efter en sådan behandling vil kunne vinde bred tilslutning.

Idet jeg henviser til, at vi kan drøfte disse ting i detaljer under samråd og på dette større Marienborgmøde, som jeg allerede har aftalt med formanden for miljø- og planlægningsudvalget, skal jeg komme ind på nogle

enkelte af de punkter, der har været rejst af ordførerne.

Det er jo rigtigt, som de fleste ordførere har nævnt det, at dette lovforslag indeholder en række bemyndigelser til ministeren. Og det er da også rigtigt, som hr. Bolvig var inde på det, at der kan være betænkeligheder ved at gå meget vidt med sådanne overgivelser af bemyndigelser til en minister. På den anden side er det jo næsten den eneste måde, man kan sikre en vis smidighed på, uden at man skal gå meget vidt i detaljerede, firkantede regler, som man på nuværende tidspunkt end ikke kan forudse det specifikke indhold af. Derfor er vi givetvis nødt til at arbejde med kombinationen af rammeregler og visse bemyndigelser, men jeg er selvfølgelig parat til under drøftelserne at se på, om det er muligt at ændre nogle af bemyndigelserne til konkrete regler og bestemmelser. Jeg tvivler, for man har jo arbejdet temmelig grundigt med dette lovforslag under forberedelserne.

Jeg må afvise de forskellige påstande, der har været fremsat om, at man her er gået langt videre end nødvendigt, og at man har taget munden for fuld, når man har opgjort ressourcebehovet. Det er min vurdering, at en lovgivning af denne art er overordentlig afhængig af, om der er de nødvendige personalemæssige og økonomiske ressourcer. Vi ved jo, at den kemiske industri på globussen er i fænomenal udvikling og har ansat et hav af forskere og udviklingsfolk. Det er derfor nødvendigt, hvis samfundet skal øve kontrol med disse gigantforetagenders produkter, at man har et tilstrækkeligt antal sagkyndige.

Jeg vil sige, at de 73 personer, som man her har stillet forslag om, kun er tilstrækkelige, hvis man i de andre lande også opbygger det system, som er forudset ved forhandlingerne i EF. Det har vi begrundet forhåbning om at gøre, og derfor kan det være forsvareligt at nøjes med at foreslå den opbygning, som her er nævnt. Jeg mener bestemt ikke, at det er nogen overdreven anvendelse af arbejdskraft og økonomi, der her er tale om. Det kan blive nødvendigt med flere, hvis den forudsætning ikke bliver opfyldt, at de i andre lande opbygger et system, som man i øjeblikket regner med.

Så vil jeg gerne sige til dem, der direkte har spurgt om, hvor langt man er kommet, at man regner med, at EF-direktivet nu er ved

[Miljøministeren]

at kunne vedtages, idet de forbehold, der har været rejst under de forberedende drøftelser, så godt som alle er hævet af medlemslandene.

Hvad angår spørgsmålet om, hvor mange lande der er i gang med dette, så regner vi selvfølgelig med, at alle EF-landene kommer til at gennemføre det. Det kan nævnes, at Frankrig har gennemført lovgivning på dette område, og at man i England og Tyskland har udarbejdet lovforslag, der er parat til fremlæggelse. Man kan også nævne, at de øvrige industrilande rundt omkring i verden alle forbereder mere vidtgående lovgivning på disse områder, fordi de naturligvis ligesom vi har måttet erkende, at den kemiske industri er i en sådan rivende udvikling, at det er nødvendigt at mobilisere samfundets kontrol med dets produkter.

Så spurgte fru Annelise Gotfredsen, om det, at man både behandlede sagerne i Danmark og i udlandet, ikke ville føre til overlappning og en urimelig tidrøvnning. Dér vil jeg sige, at efter min opfattelse er det tværtimod sådan, at det, at man forsøger at anvende de samme principper for undersøgelse og godkendelse, og at man gennemfører nogenlunde samme regler, i hvert fald samme minimumsregler, i alle landene, og at man kontrollerer laboratorier og institutter ved at stille standardiseringskrav til dem, gør, at man kan bruge mindre tid og mindre kræfter i hvert land, sådan at man umiddelbart kan anvende resultaterne af de institutters og laboratoriers undersøgelser, som opfylder betingelserne for at være godkendte laboratorier og institutter. Det medfører, at man kan ligestille disse undersøgelser med de undersøgelser, som danske virksomheder lader foretage på danske laboratorier eller gennemfører på deres egne laboratorier. Det er en af grundene til, at man kan gøre det relativt hurtigt, som vi har foreslået det, og at man ikke behøver større mandskab, end vi har foreslået det, hvis man altså vel at mærke gennemfører det som planlagt i de andre lande.

Jeg finder, at det tidsrum, der er tale om vedrørende anmeldelsesfristen, hverken er for stort eller for lille. Her har været fremhævet begge synspunkter. Nogle har fundet, at det var for lang tid, man skulle gå og vente – det gjorde bl. a. fru Annelise Gotfredsen –

medens andre har sagt, at det er for kort tid, og nogle har bl. a. henvist til USA.

Jeg vil gerne gøre opmærksom på, hvad vi mere detaljeret kan gennemgå i udvalget, at den amerikanske lovgivning på dette område er anderledes i detaljer end den her foreslåede. Bl. a. med hensyn til spørgsmålet om anmeldelse drejer det sig i den amerikanske lovgivning om 90 dage, før produktion er tilladt, medens det i vores lovgivning drejer sig om markedsføringstidspunktet. Jeg kan også nævne, at efter den amerikanske lov er det sådan, at når de 90 dage er gået, så udelukkes myndighederne fra visse former for yderligere indgreb. Det er ikke tilfældet med det danske forslag. Her har myndighederne fortsat adgang til at kræve yderligere undersøgelser, hvis man finder det rimeligt og påkrævet.

Så har man fra flere af ordførernes side været inde på spørgsmålet om at have en forhåndsgodkendelse i stedet for en anmeldelse, og flere ordførere har fremhævet en sådan forhåndsgodkendelse som noget, der skulle være langt bedre end det her foreslåede anmeldelsesprincip. Umiddelbart kunne det også lyde, som om det, at noget blev godkendt, i højere grad sikrede kvaliteten og indholdet af det, der godkendes, end noget, der bare skulle anmeldes. Men sagen er den, at det efter vor opfattelse vil være en bedre udnyttelse af vore ressourcer at bruge anmeldelsesprincippet, for så har vi muligheden for med de ressourcer, der her er foreslået, nogle og halvfjerds mand og udgifter på 20 mill. kr. om året for staten, at få alle de nye kemiske produkter, som markedsføres, registreret og behandlet inden for de kategorier og efter de regler og betingelser, som myndighederne skønner vigtige. Det ville være komplet umuligt at få gjort det inden for overskuelig tid, hvis man skulle gennemføre et godkendelsesprincip for alle stoffer.

Hertil kommer, at hvis man gennemførte et godkendelsesprincip, ville der opstå en række problemer, når nye ting blev opdaget, på grund af den rivende udvikling. Det ville være betydelig sværere at få foretaget yderligere undersøgelser og analyser, hvis vedkommende, der producerer dem, havde et stemmel på, at de var godkendt. Det ville give en berettiget forventning hos vedkommende om, at så var den sag ude af verden, og det er netop noget af det, man ikke kan være sikker

[Miljøministeren]

på for de kemiske produkters vedkommende. Masser af dem er jo sådan sammensat, at sagen ikke umiddelbart er ude af verden, for der kan opstå nye oplysninger, som man i dag ikke engang kan forudse.

Jeg tror, at jeg kan stoppe her, idet jeg går ud fra, at vi får lejlighed til i detaljer at behandle mange af de konkrete enkeltspørgsmål, der har været fremhævet af ordførerne, og som givetvis vil komme frem under gennemgangen af lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til miljø- og planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Karlskov Jensen):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Fra medlem af folketinget *Erhard Jakobsen*, der har orlov på grund af midlertidig

udsendelse i offentligt hverv, har jeg modtaget meddelelse om, at han fra og med den 4. december atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Bodil Liventhals*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (29/11 78):

Udtræder: Knud Lind

Ny stedf.: Voigt

Skatte- og afgiftsudvalget (29/11 78):

Udtræder: Blæsbjerg

Ny stedf.: Glensgård

Erhvervsudvalget (29/11 78):

Udtræder: Nauerby

Ny stedf.: Jørgen Junior

Udtræder: H. C. Hansen

Nyt medlem: Glistrup

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 30. november, kl. 13.00.

Angående dagsordenen henviste anden næstformand til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.45
